

RAPPORT 2008/12
ÄLVÄNGSSKÖTSEL
samt inventering av
urskogslöpare *Platynus longiventris*
i naturreservatet Bredforsen,
Uppsala län

Pär Eriksson

FÖRFATTARE

Pär Eriksson

KARTOR

Pers Stolpe

© Lantmäteriet 2008, SGU Länsstyrelsen

PRODUKTION OCH LAYOUT

Upplandsstiftelsen

KONTAKT UPPLANDSSTIFTELSEN

Telefon 018-611 62 71

Hemsida www.upplandsstiftelsen.se

© Upplandsstiftelsen 2008

Arbetet har utförts i samarbete med Länsstyrelsen i
Uppsala län och delfinansierats av Naturvårdsverkets
åtgärdsprogrammedel.

Förord

Upplandsstiftelsen har inom ramen för projekt ELP Dalälven under de senaste 10 åren genomfört flera inventeringar av trädlevande skalbaggar längs nedre Dalälven. Älv/urskogslöpare *Platynus longiventris* har tidigare noterats i Båtforsområdet men inte Bredforsen. Upplandsstiftelsen har under 2008 haft uppdraget att inventera arten i Bredforsens naturreservat samt påbörja restaurering och slåtter av älvängar i samma område. Detta arbetsmaterial är en redovisning av det arbete som har utförts under 2008.

Arbetet under 2008 har utförts av Pär Eriksson (inventering, projektledning) samt lokala entreprenörer (restaureringen). Arbetet har skett på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län inom åtgärdsprogrammet för hotade arter.

Bakgrund och inledning

Älv/urskogslöpare *Platynus longiventris* är en av våra mest sällsynta skalbaggar. Den har sin enda förekomst i Norden i en isolerad population längs nedre Dalälven. Arten påträffades senast i Bredforsen-området av Rickard Baranowski på Kotyllholmen på 1970-talet (Baranowski 1977). I slutet av 1990-talet genomförda Upplandsstiftelsen en rad inventeringar av trädlevande skalbaggar längs nedre Dalälven (Eriksson&Jonsell 2001). Flera fynd av *Platynus longiventris* gjordes i Båtforsområdet men inga i Bredforsen. Arten fångades såväl med hjälp av fönsterfällor som genom aktivt sökande under bark och på gamla träd.

I det åtgärdsprogram som snart är färdigt, lyfts igenväxningen av älvängar fram som en huvudorsak till artens minskning (Wanntorp 2007). Som åtgärds för att hjälpa upp situationen har man därför föreslagit återskapande och hävd som en viktig åtgärd längs nedre Dalälven. Upplandsstiftelsen påbörjade år 2007 restaurering av älvängar på Gässön i naturreservatet Bredforsen. Under år 2008 har detta arbete fortsatt med stöd av ågp-medel. En inventering av den återskapade slätterängen utfördes sommaren 2008 bland annat för att se om *Platynus longiventris* på något sätt svarat på de utförda åtgärderna.

Metoder

Älv/urskogslöpare *Platynus longiventris* inventerades med hjälp av fallfällor på den nyrestaurerade älvängen (Bunkeängarna) på Gässön. Fyra burkar med en diameter på 15 cm grävdes ner i marken. Två av burkarna sattes ändarna på en metallränna på ca 100 cm. Sistnämnda metod har använts med gott resultat vid inventering av jordlöpare av släktet *Clenius* spp. Burkarna sattes längs en ca 100 m lång gradient från älvstranden till brynet mot svämskogen på fastland. I anslutning till fallfällorna sattes två fönstefällor upp med ett fönster på 30,5 cm x 40 cm. En fälla sattes på en hålasp och den andra på en hålek med svavelticka. Båda träden stod i direkt anslutning till den restaurerade älvängen. Fällorna sattes upp den 28 maj och plockades ner den 15 juli.

Utöver fällor letades arten vid några tillfällen genom att söka under bark på gamla träd och genom sållning av förna. Denna metod användes dock i mycket begränsad omfattning. Den 29 april inventerades Gässön (Bunkeängarna) samt Kotyllholmen på detta sätt med hjälp av Håkan Ljungberg/ArtDatabanken.

När det gäller restaureringsarbetet av älvängar inleddes detta arbete sent på hösten år 2007. En mindre älvängsytta om ca 1 ha röjdes i samband med att uthuggningar av gran med mera utfördes i angränsande svämskogar. Tuvor frästes för att göra det möjligt att med traktor genomföra slätter på området. Under 2008 fortsatte arbetet med att ta hand om ris som röjts bort men inte upparbetats och slätter av ängen genomfördes på hösten på område A, se figur 1.

Figur 1. Område A och B på kartan är de älvängar som omfattas av restaureringen.

Resultat

Inga fynd av Älv/urskogslöpare gjordes under året. Flera intressanta fynd av trädlevande skalbaggar gjordes dock. Bland annat hittades orange rödrock *Ampedus nigroflavus* samt spår av asplintbock *Leiopus punctulatus* på Kotyllholmen den 29 april. Dessa har rapporterats till Artportalen av Håkan Ljungberg. Till de intressantare arterna som hittades i fönsterfällorna på Gässön kan nämnas trädskalbaggarna: halvknäpparen *Xylophilus corticalis* (NT) och stekelbock *Necydalis major*

Metoder för att fortsätta restaureringen av älvängarna samt fortsatt hävd har utvecklats. Möjligheterna att med hjälp av flotte transportera ut en mindre traktor på Gässön har

provats. Efter röjning av busk samt fräsning av tuvor kunde den första slåttern som skett på Gässön på mer än 50 år utföras på område A, se karta. Ytterligare röjningar och viss bearbetning av tuvor i område B påbörjades i november 2008. Tanken var att en större del av Bunkeängen skulle omfattas av åtgärder men, snö och sedan höga vattenflöden omintetgjorde detta. Arbetet kommer att återupptas så fort det är möjligt under år 2009. Möjligheterna att få hävd på fler av Gässöns större älvängar har diskuterats med boende i området som ser positivt på möjligheterna att gå vidare med detta.

Hösten 2007 påbörjades restaureringsarbeten i lövsvämskogen i anslutning till älvängen på Gässön. Foto Pär Eriksson

En mindre traktor (Terri) transporterades över till Gässön på en pråm. Videbuskar och sly röjdes på älvängen, därefter frästes en yta på ca 1 ha som sedermera slogs under hösten 2008. . Foto Pär Eriksson

Den nyfrästa ytan inventeras genom sällning den 29 april. På bilden Håkan Ljungberg/ArtDatabanken och Carl-Martin Olsson tillsyningsman från Lågbo. Foto Pär Eriksson

Fyra fallfällor utplaceras på den restaurerade älvängsytan den 28 maj. Här två burkar och en metallränna mellan dessa. Foto Pär Eriksson

En fönsterfälla hängdes upp den 28 maj på en asp i anslutning till den restaurerade ängen. Ris från röjningarna ligger fortfarande kvar. Ytterligare en fälla placerades på en hålek i dungen i bildens vänstra hörn. Foto Pär Eriksson

Referenser

- Baranowski, R. 1977. Natur vid nedre Dalälven 2. – Insektsinventering. SNV PM 849.
 Eriksson, P. & Jonsell, M. 2001. Inventering av trädinsekter vid nedre Dalälven 1997-99. Upplandsstiftelsen Stencil nr 20.
 Wanntorp, H-E. 2007. Åtgärdsprogram för älvängslöpare *Platynus longiventris*. Naturvårdsverket.

Detta material är en enkel avrapportering där vi redovisar arbete och resultat inom ett visst projekt som pågått under det aktuella året.

Box 26074, 750 26 Uppsala
info@upplandsstiftelsen.se
www.upplandsstiftelsen.se